

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

הפסיקה בתיקי סחר בנשים בשנים 2001-2006: נתונים מספריים

ה' בכסלו תשס"ט

2 בדצמבר 2008

כתיבה: יהודה טרואן

אישור: שרון סופר, ראש צוות

עריכה לשונית: מערכת "דברי הכנסת"

הכנסת, מרכז המחקר והמידע

קריית בן-גוריון, ירושלים 91950

טל': 02 - 6408240/1

פקס: 02 - 6496103

www.knesset.gov.il/mmm

תוכן העניינים

<u>4</u>	<u>מבוא</u>
<u>5</u>	<u>עיקרי הדברים</u>
<u>7</u>	<u>1. רקע כללי: תיקים, נאשמים ומשך ההליכים</u>
<u>8</u>	<u>2. הכרעות הדין וסיבת הסגירה</u>
<u>9</u>	<u>3. ענישה: מאסרים, קנסות ופיצויים</u>
<u>10</u>	<u>3.1. עונשי המאסר</u>
<u>12</u>	<u>3.2. קנסות</u>
<u>14</u>	<u>3.3. פיצויים</u>
<u>16</u>	<u>3.4. צירופים של מרכיבי ענישה</u>
<u>16</u>	<u>3.4.1. מאסרים וקנסות</u>
<u>17</u>	<u>3.4.2. עונשים כספיים: קנסות ופיצויים</u>
<u>19</u>	<u>3.4.3. פיצויים והסדרי טיעון</u>

מבוא

מסמך זה נכתב לוועדת המשנה למאבק בסחר בנשים בראשות חברת הכנסת זהבה גלאון, ומובאים בו נתונים מספריים על הפסיקה בתיקי סחר בנשים שהטיפול בעניינים הסתיים בשנים 2001-2006.

המסמך הוא המשך לשני מסמכים קודמים שנכתבו במרכז המחקר והמידע לבקשת ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים: ניתוח נתוני הפסיקה בשנת 2005; נתונים על הפסיקה בתיקי סחר בנשים 2001-2007.¹ בהכנת המסמך השני, שנועד להציג לראשונה נתונים על **מגמות בפסיקה**, התברר כי בנתונים שנמסרו מהנהלת בתי-המשפט חסר מידע על פרמטרים חשובים הדרושים לשם ניתוח המגמות בפסיקה ובענישה. כמו כן, עלה חשש שהנתונים במסד הנתונים של הנהלת בתי-המשפט אינם מהימנים דיים.

לנוכח בעיות אלו פנתה ועדת המשנה למאבק בסחר בנשים אל הנהלת בתי-המשפט וביקשה נתונים מפורטים ומדויקים יותר; הדבר היה כרוך בבדיקה פרטנית של התיקים. על סמך בקשה זו העבירה הנהלת בתי-המשפט נתונים מעודכנים לוועדה בנוגע לשנים 2001-2006; ניתוח נתונים אלו מובא במסמך הנוכחי.²

המידע שהתקבל כולל נתונים על התיקים שבהם כתב אישום אחד לפחות שבו נכלל אישום³ בגין עבירת הסחר לפי סעיף 203 לחוק העונשין, התשל"ז-1977 (להלן – חוק העונשין), אשר קובע איסור ספציפי של סחר בבני-אדם לשם עיסוק בזנות,⁴ או לפי סעיף 203 לחוק העונשין, העוסק הנסיבות מחמירות של הבאת אדם לידי מעשה או עיסוק בזנות.⁵ בסיס הנתונים מורכב מפרטים כגון מספר תיק, מספר נאשם בתיק, סעיפי האישום של הנאשם, מועד סגירת התיק, סיבת סגירתו, ההכרעה בתיק, משך ההליכים, סכום הקנס, סכום הפיצויים ומשך המאסר.

יודגש כי פירוט סעיפי האישום בנתונים שהתקבלו נוגע לסעיפים שבכתב האישום בלבד, ולא להרשעה. כלומר, הנתונים שבידינו מאפשרים לדעת מי הם הנאשמים שכתב האישום בעניינם כולל את עבירת הסחר, אולם במקרה של הרשעה הם אינם מאפשרים לדעת אם ההרשעה היא בגין עבירת הסחר או שמא הנאשם זוכה מעבירת הסחר והורשע רק בסעיפים אחרים שבכתב האישום. לכן, **לא מן הנמנע שהנתונים המובאים על מורשעים כוללים גם את מי שהואשמו בעבירת הסחר אך זוכו ממנה, והרשעתם היא בגין עבירות נלוות שבכתב האישום.**

¹ מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הפסיקה בתיקי סחר בנשים בשנת 2005 – ניתוח כמותי, כתיבה: יונתן ארליך, 14 באוגוסט 2006; מרכז המחקר והמידע של הכנסת, הפסיקה בתיקי סחר בנשים בשנים 2001-2007: נתונים מספריים והבעיות הגלומות בהם, כתיבה: רוזי אטיס ויהודה טרואן, 18 במרס 2008.

² אנו מודים למר קובי משמוש, מנהל תחום סטטיסטיקה ומחקר בהנהלת בתי-המשפט, על העבודה הרבה שהושקעה בהכנת הנתונים המעודכנים.

³ ברוב מהמקרים היה יותר מסעיף אישום אחד לנאשם.

⁴ "א) המוכר או הקונה אדם להעסקתו בזנות או המתווך למכירה או לקנייה כאמור, דינו – מאסר שש עשרה שנים; לעניין זה, "מוכר או קונה" – תמורת כסף, שירות או טובת הנאה אחרת; (ב) הגורם לאדם לעזוב את המדינה שבה הוא מתגורר כדי שיעסוק בזנות, דינו – מאסר עשר שנים..."; ראו לעניין זה גם את הנחיה מס' 2.2 בהנחיות פרקליט המדינה בדבר מדיניות האכיפה בעבירות הנלוות לעיסוק בזנות. על-פי הנחיה זו, סעיף 203 נחקק במיוחד לשם האיסור הספציפי. להנחיה ראו אתר משרד המשפטים: <http://www.justice.gov.il/NR/rdonlyres/47E3507E-56D5-4811-9279-DEA2B6EF7798/0/22.pdf>, תאריך כניסה: 2 בדצמבר 2008.

סעיף 203 בוטל בסוף שנת 2006 בתיקון 91 לחוק העונשין, שבמסגרתו נקבעו כמה איסורים הנוגעים לסחר בבני-אדם, ובהם סעיף 374א (חטיפה לשם מטרות סחר בבני-אדם) וסעיף 377א (סחר בבני-אדם). כאמור, הנתונים שבידינו נוגעים רק לתיקים שנסגרו עד סוף 2006.

⁵ בנתונים שנמסרו לנו נכללו ארבעה תיקים שבהם כתבי האישום לא נגעו לסעיפים 203 או 203 לחוק העונשין; תיקים אלו נופו ממסד הנתונים ששימש להכנת המסמך.

הכנסת

מרכז המחקר והמידע

עיקרי הדברים

להלן עיקרי הממצאים מניתוח הנתונים על תיקי סחר לשנים 2006-2001 שהועברו מהנהלת בתי- המשפט.

ריכוז נתונים

- מספר התיקים שנכללה בהם עבירת סחר : 141.
- מספר הנאשמים בתיקים אלו : 301.
- מספר הנאשמים בעבירת סחר בתיקים אלו : 261.
- מספר המורשעים מ-261 הנאשמים בעבירת סחר : 255.
- על 255 המורשעים שכתב האישום בעניינם כלל עבירת סחר הוטלו עונשים כדלקמן :

ממוצע	עונש מרבי	עונש מינימום	מספר המורשעים (% מכלל המורשעים)	רכיבי הענישה
מאסר	15 שנה	חודשיים	228 (89.4%)	3 שנים ו-10 חודשים
קנס	65,000 ש"ח	1,000 ש"ח	104 (40.8%)	17,520 ש"ח
פיצויים	150,000 ש"ח	1,500 ש"ח	73 (28.6%)	19,840 ש"ח

מגמות 2006-2001

- **תיקים ונאשמים.** עד שנת 2005 היתה מגמת גידול במספר התיקים ובמספר הנאשמים ; ב-2006 היתה ירידה ניכרת במספר התיקים ובמספר הנאשמים לעומת השנה הקודמת.
- **משך ההליכים.** כל התקופה היתה מגמה ברורה ועקבית של התארכות ההליכים, מארבעה חודשים בממוצע ב-2001 לכמעט שנתיים בממוצע בשנת 2006.

ענישה:

- **מאסרים.** אין מגמה עקבית בשיעור המאסרים ; עד 2005 נע שיעור המורשעים שנגזר עליהם מאסר בין 88% ל-97%, ובשנת 2006 ירד השיעור ל-75%. לעומת זאת, יש מגמה ברורה של החמרה בעונשי המאסר, מ-1.78 שנות מאסר בממוצע ב-2001 ליותר מ-4.25 שנות מאסר בממוצע בשנים 2006-2005.
- **קנסות.** יש מגמת ברורה של ירידה בשיעור הנקנסים, מ-60% מהמורשעים ב-2001 ל-25% מהמורשעים ב-2006. בכל הנוגע לגובה הקנסות אין מגמה ברורה, אולם ניתן להבחין בנטייה של בתי המשפט בשנים 2004-2006 להטיל קנסות גבוהים משהוטלו בשנים שלפני כן. בשנת 2006 סכום הקנס הממוצע היה הגבוה ביותר (26,900 ש"ח).

○ **פיצויים**. מ-2001 ועד 2004 היתה מגמת ירידה מתונה בשיעור החייבים בפיצויים, מ-27% ל-23%; בשנים 2005-2006 גדל במידה ניכרת שיעור החייבים בפיצויים, וב-2006 הוא הגיע לשיעור מרבי של 52.8% מן המורשעים. עד שנת 2005 היתה מגמה עקבית של עלייה בסכום הפיצויים הממוצע, מ-10,000 ש"ח ב-2001 ל-29,000 ש"ח בשנת 2005, וב-2006 ירד סכום הפיצויים הממוצע ל-16,700 ש"ח.

● **שילוב מרכיבי ענישה**. ב-2001 נטה בית-המשפט לגזור קנסות נוסף על עונשי מאסר; עד 2006 התהפכה המגמה, ובית-המשפט נטה שלא לקנוס עבריינים שנשלחים למאסר; במקום זאת הוא נוהג להשתמש במנגנון הפיצויים כנגד עבריינים אלו.

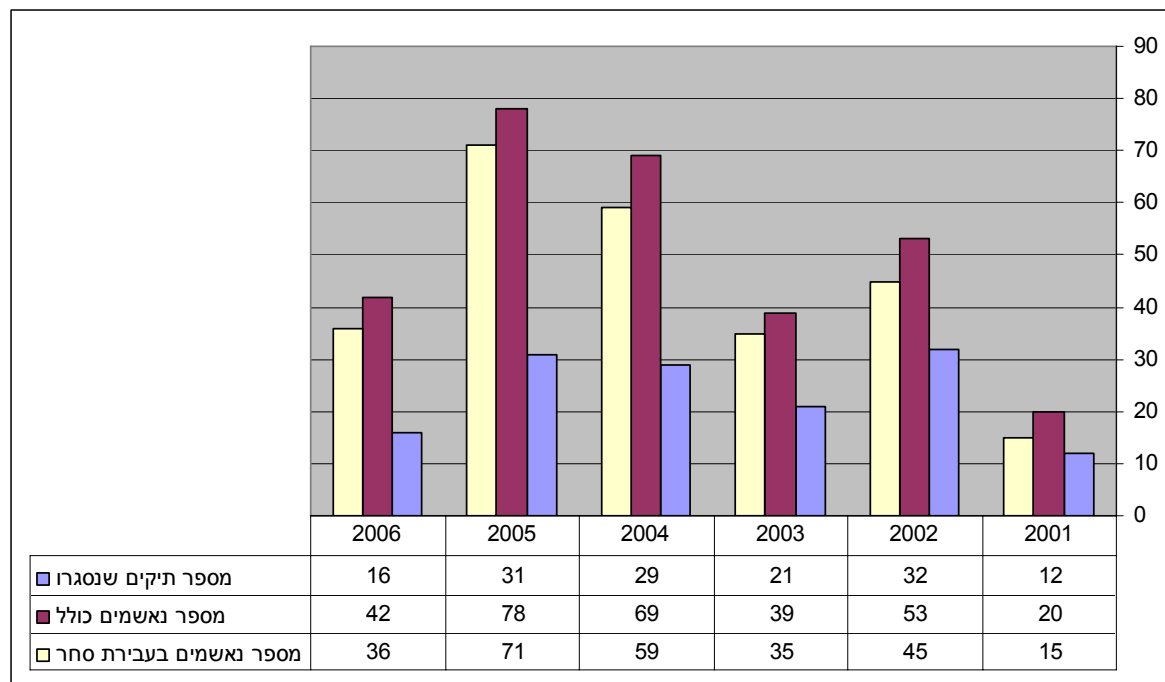
● **פיצויים בהסדרי טיעון**. מאז 2004, הסבירות שיוטל על נאשם תשלום פיצויים במסגרת הסדר טיעון נמוכה מהסבירות שתשלום פיצויים יוטל על נאשם שמורשע בלא הסדר טיעון. עם זאת, במקרים המועטים שבהם נקבעים פיצויים בהסדר טיעון, על-פי רוב סכום הפיצויים גבוה יחסית.

1. רקע כללי: תיקים, נאשמים ומשך ההליכים

בשנים 2006-2001 הסתיים הדיון המשפטי ב-141 תיקים שבהם אישומי סחר (כנגד קצתם או כללם של הנאשמים באותם התיקים); מספר הנאשמים שכתב האישום בעניינם כולל עבירה לפי סעיף 203א או 203 בתקופה זו היה 261; מספר הנאשמים הכולל בתיקים שבהם אישומי סחר⁶ – ובכלל זה נאשמים הכלולים בתיק אף שאינם מואשמים בעבירת סחר אלא בעבירות נלוות (סרסרות למשל) – היה בתקופה זו 301. התפלגות נתונים האלה לפי שנים מוצגת בתרשים 1 שלהלן.

תרשים 1: מספר תיקי הסחר והנאשמים בהם, 2006-2001

שנת 2001 היא השנה שבה מספר תיקי הסחר, מספר הנאשמים הכולל בתיקי הסחר ומספר הנאשמים בעבירת הסחר הם הנמוכים ביותר. שנת 2005 היא "שנת שיא" הן במספר הנאשמים הכולל בתיקי הסחר, הן במספר הנאשמים שכתב האישום בעניינם כלל עבירת סחר. בשנה זו הואשמו 71 נאשמים בעבירת סחר – יותר מרבע הנאשמים בעבירה זו בתקופה הנדונה.

יודגש כי בנתונים המוצגים בהמשך המסמך נופו מ-301 הנאשמים כל אותם נאשמים שסעיפי האישום בעניינם לא כללו את הסעיפים 203 או 203א לחוק העונשין, וכך הנתונים שמובאים נוגעים רק ל-261 הנאשמים בעבירת הסחר.⁷

⁶ במקרים רבים התיקים כוללים יותר מנאשם אחד.

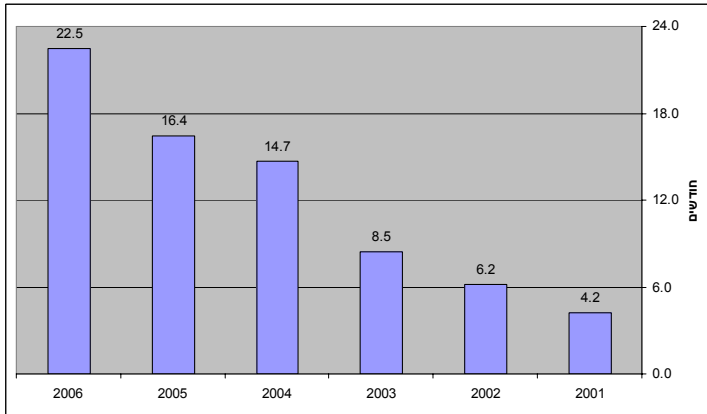
⁷ בחלק הארי של כתבי האישום האלה נכלל סעיף 203א לחוק העונשין. סעיף 203א לא הופיע רק בשלושה מקרים – שני נאשמים בתיק פח 2052/05 (מחוזי חיפה) ונאשם אחד בתיק פח 1000/03 (מחוזי באר-שבע) – אולם במקרים אלו הופיע סעיף 203.

משך ההליכים

כפי שאפשר לראות בתרשים 2, ההליכים בתיקי סחר מתארכים בעקביות. בתיקים שנסגרו בשנת 2001 נמשכו ההליכים כארבעה חודשים במוצע, ואילו בשנת 2006 הם נמשכו יותר מ-22 חודשים בממוצע, כלומר מעט פחות משנתיים.

תרשים 2: משך ההליכים בתיקי סחר (בחודשים) לפי שנים, 2006-2001

מגמה זו של התארכות משך ההליכים יכולה לנבוע מכמה סיבות, למשל:

- שינוי דפוס הפעולה והיקף הפעילות של הסוחרים;
- בשל מיעוט התיקים החדשים שנפתחים עלה חלקם היחסי של תיקים מורכבים, שהדיון בהם נמשך זמן רב;
- שינוי היחס של המערכת המשפטית לעבירת הסחר.

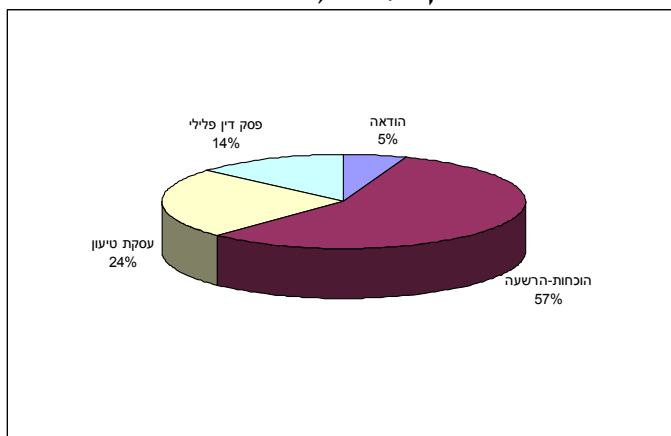
על כל פנים, אם דפוס זה עודנו מתקיים, הרי בכל הקשור לתיקי סחר נצפה שהידיינות משפטית שהחלה היום תבוא לידי ביטוי בנתוני הפסיקה רק בעוד כמה שנים.

2. הכרעות הדין וסיבת הסגירה

מ-261 נאשמים בעבירת הסחר בשנים 2006-2001, שישה נאשמים זוכו ו-255 (97.7%) הורשעו. כאמור, נתונים אלו נוגעים רק ל-261 הנאשמים שכתב האישום בעניינם כולל את עבירת הסחר. עם זאת, לא מן הנמנע שבקרב 255 המורשעים שיידונו

להלן כלולים כאלה שזוכו מעבירת הסחר והורשעו רק בעבירות נלוות בדרגת חומרה פחותה.⁸

תרשים 3: התפלגות המורשעים לפי סיבת הסגירה של התיק בעניינם, 2006-2001

מן הנאשמים שזוכו, חמישה נמצאו זכאים במשפט הוכחות ואחד זוכה במסגרת עסקת טיעון.

כפי שאפשר לראות בתרשים 3, התיקים בעניינם של 255 המורשעים נסגרו בשל ארבע סיבות סגירה, כפי שאלה מוגדרות בנתוני הנהלת בתי-המשפט: הודאה (14 נאשמים); הרשעה במשפט הוכחות (145); פסק-דין פלילי (35); עסקת טיעון (61).

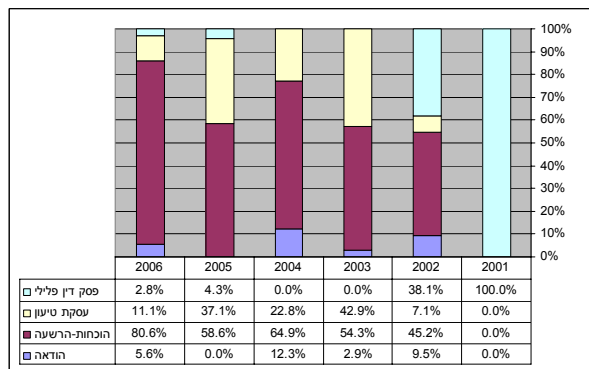
⁸ כאמור, בנתונים שהתקבלו מהנהלת בתי-המשפט אומנם יש פירוט של סעיפי האישום בעניינו של כל נאשם, אך לא נאמר באילו סעיפים הורשע הנאשם ומאילו זוכה.

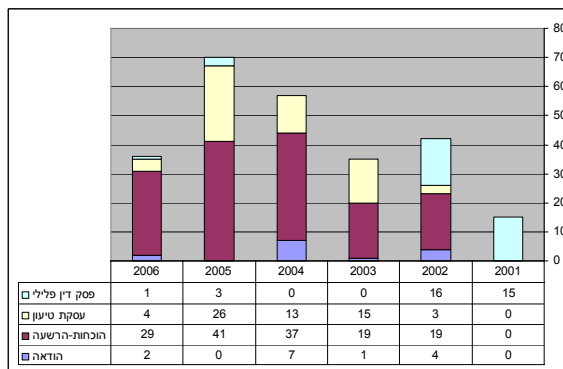
התפלגות המורשעים לפי סיבות הסגירה מוצגת בתרשימים שלהלן.

תרשים 4: התפלגות המורשעים לפי סיבת הסגירה של התיק בעניינם ולפי שנים, 2006-2001

ב-4: אחוזים

א-4: מספר המורשעים

בתרשים 4-א מוצגת התפלגות המורשעים במספרים לפי שנים, ובתרשים 4-ב מוצגים נתונים אלו באחוזים. בתרשימים בולט חוסר האחידות של סיבות הסגירה בשנים השונות. כך, סיבת הסגירה "הוכחות – הרשעה" אינה מופיעה כלל בשנת 2001, אך בכל שאר השנים היא סיבת הסגירה השכיחה ביותר. לעומת זאת, "פסק-דין פלילי" הוא סיבת הסגירה הבלעדית בשנת 2001, וסיבת סגירה חשובה גם בשנת 2002, אולם בשנתיים הבאות, "פסק-דין פלילי" אינו משמש סיבת סגירה כלל, ובשנתיים שלאחר מכן (2005-2006) סיבה זו שבה ומופיעה, אם כי בשיעורים זניחים. התנדודות ניכרת גם בשימוש בעסקאות טיעון: הן אינן מופיעות כלל בשנת 2001, ובשאר השנים הן שימשו להרשעתם של בין 7% מהמורשעים בשנה (ב-2002) לבין 43% מהמורשעים בשנה (ב-2003).

יצוין בהקשר זה כי ההבחנה המינהלית המשמשת בנתונים של הנהלת בית-המשפט בין הקטגוריה "פסק-דין פלילי" לשאר הקטגוריות איננה ברורה. כפי שהוסבר במסמך קודם⁹ "קטגוריה זו חופפת קטגוריות אחרות. למשל, אם תיק מסתיים בעסקת טיעון התוצר הסופי של ההליך הוא פסק-דין פלילי; כאשר הנאשם מורשע לאחר ניהול הוכחות יינתן בעניינו פסק-דין פלילי.¹⁰ לנוכח החפיפה בין הקטגוריות, יש חשש לאי-אחידות בהזנת הנתונים." לפיכך, אפשר שחוסר האחידות בין השנים מעיד רק חלקית על הבדלים של ממש בסיבות הסגירה של תיקים בשנים האלה, ונובע גם מחוסר אחידות באופן הזנת הנתונים.¹¹

3. ענישה: מאסר, קנסות ופיצויים

בפרק זה יובאו תחילה נתונים על מספר עונשי המאסר, הקנסות והפיצויים, וכן על חומרתם של מרכיבי ענישה אלו (סעיפים 3.1, 3.2 ו-3.3 בהתאמה). נתונים על שילוב מרכיבי הענישה הללו לפי שנים מובאים בסעיף "צירופים של מרכיבי הענישה" (3.4), שבו נבחן הקשר שבין השימוש בפיצויים לשימוש בקנסות לאורך השנים, וכן נבחן השימוש בפיצויים בהסדרי טיעון (3.4.3).

⁹ הערה 1 לעיל.

¹⁰ ואף ייתכן כי לאחר ההרשעה בתום ניהול הוכחות באו הצדדים בדברים בעניין העונש ונערכה עסקת טיעון. זוהי חפיפה נוספת בין הקטגוריות.

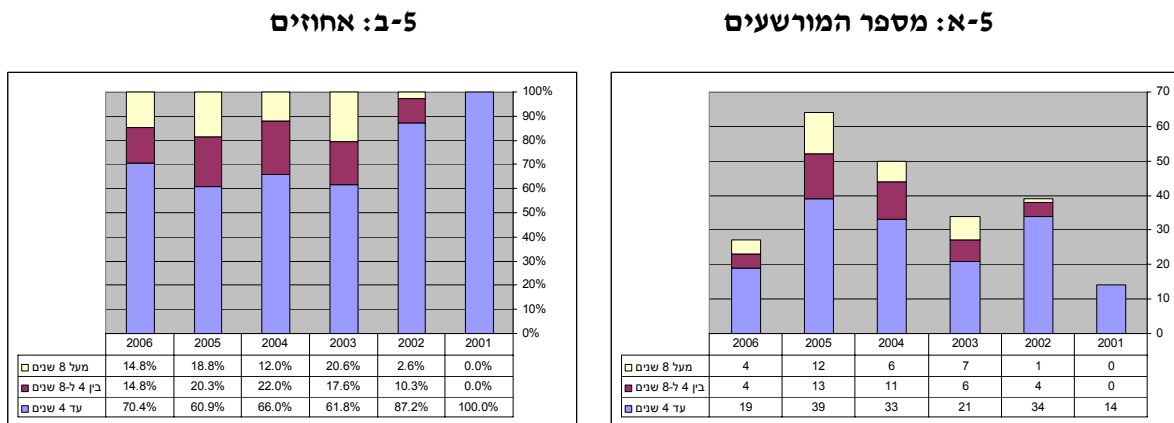
¹¹ לפי קובי משמוש, מנהל תחום סטטיסטיקה ומחקר בהנהלת בתי-המשפט, ייתכן שאנשי המזכירות שסוגרים את התיקים מחליפים לעתים בין הוכחות ועסקת טיעון לפסק-דין פלילי, היות שאין סתירה בין הקטגוריות, אולם להערכתו תופעה זו מינורית ביותר (מכתב, 27 בנובמבר 2008).

3.1. עונשי המאסר¹²

בשנים 2006-2001 גזר בית-המשפט עונשי מאסר על 228 עבריינים. המאסר הקצר ביותר היה של חודשיים, והארוך ביותר היה של 15 שנה. תקופת המאסר הממוצעת בשנים אלו היתה מעט פחות משלוש שנים ועשרה חודשים. לא נמצאה מגמה ברורה בשיעור המורשעים שנגזר עליהם מאסר. עד 2005 נע שיעור זה בין 88% ל-97% מכלל המורשעים; בשנת 2006 ירד השיעור ל-75%.

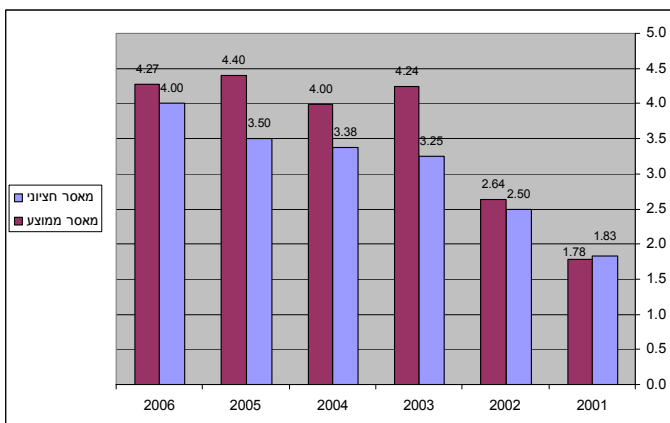
תרשים 5: עונשי מאסר לפי משך המאסר ולפי שנים, 2006-2001

בתרשים 5-א מוצג מספר המורשעים שבית-המשפט גזר עליהם מאסר בכל אחת מן השנים, לפי משך המאסר (עד ארבע שנים; ארבע-שמונה שנים; מעל שמונה שנים). עד שנת 2005 יש מגמה כללית של גידול במספר המורשעים, ואילו ב-2006 חל ירידה חדה במספר המורשעים. עוד אפשר לראות כי עם הזמן התארכו תקופות המאסר הנגזרות על מורשעים. בשנת 2001 לא נגזרו מאסרים של יותר מארבע שנים כלל, ואילו בשנת 2005 נדונו 25 עבריינים לעונשי מאסר של ארבע שנים ומעלה. בתרשים 5-ב אפשר לראות נתונים אלו באחוזים. בכל השנים נמצא כי רוב המאסרים שנגזרים על מורשעים שנאשמו בעבירת הסחר הם עד לארבע שנים. שנת 2005 היא השנה שבה שיעור המאסרים לתקופות מאסר העולות על

ארבע שנים הוא הגבוה ביותר (39%). שנת 2003 היא השנה שבה שיעור המאסרים לתקופות מאסר של שמונה שנים ומעלה הוא הגבוה ביותר (20.6%).

תרשים 6: המאסר הממוצע והמאסר החציוני לפי שנים, 2006-2001

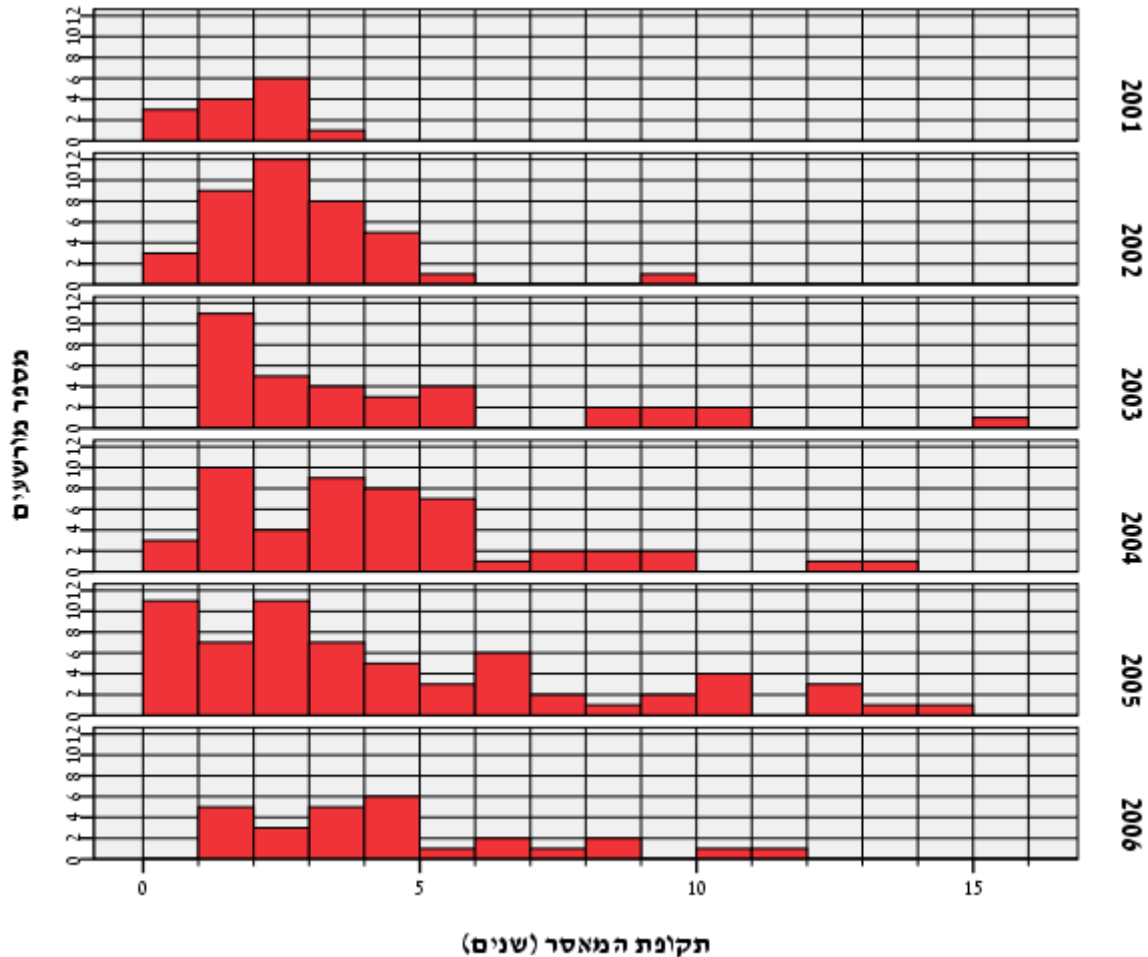
מדדים נוספים להערכת מידת החומרה של עונשי המאסר הם משך המאסר הממוצע ומשך המאסר החציוני. מדדים אלו מופיעים בתרשים 6 לפי שנים. ניכרת מגמה של החמרה בעונשי המאסר עם השנים. תקופת המאסר הממוצעת בשנת 2001 היתה 1.78 שנה, ב-2002 – 2.64 שנים, ובשנים 2006-2003 – בין 4 ל-4.4 שנים.

¹² אם לא צוין אחרת, עונשי מאסר הם עונשי מאסר בפועל. נציין כי מן הנתונים שבידינו עולה כי על רוב רובם של המורשעים הטיל בית-המשפט עונשי מאסר על תנאי. משך המאסר נע בכל השנים בין שנה וחצי לשנתיים בממוצע.

נוסף על כך, החמרה בעונשי המאסר מתבטאת בעלייה עקבית בתקופת המאסר החציונית, מ-1.83 שנה ב-2001 לארבע שנים בשנת 2006. פירושו של נתון זה הוא שעל מחצית המורשעים שנדונו למאסר ב-2001 נגזרו 1.8 שנה לפחות, ואילו על מחצית המורשעים שנדונו למאסר ב-2006 נגזרו ארבע שנים לפחות. תמונה מלאה יותר של התפלגות עונשי המאסר מופיעה בתרשים 7.

תרשים 7: התפלגות עונשי המאסר לפי משך המאסר ולפי שנים, 2001-2006

בתרשים 7 מפורט מספר העבריינים שנדונו למאסר לפי משך המאסר בכל אחת מן השנים 2001-2006. ציר ה-x מייצג את תקופת המאסר בשנים; ציר ה-y מייצג את מספר המורשעים שנדונו למאסר על-פי התקופות שבציר ה-x; גובה העמודות מסמן את מספר המורשעים שקיבלו עונש בדרגה הנתונה.

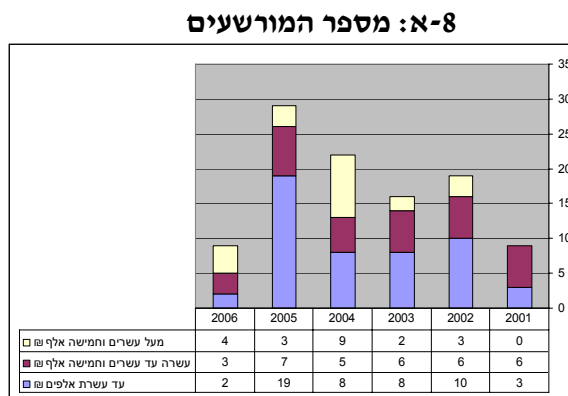
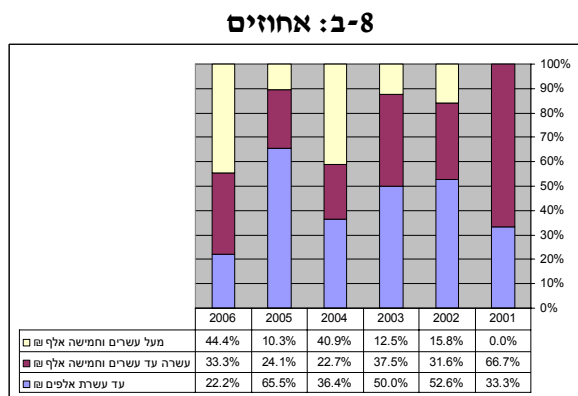
למשל, עונש המאסר הארוך ביותר הוא 15-16 שנות מאסר, ובשנת 2003 הוא הוטל על נאשם אחד בלבד. באותה השנה רף הענישה השכיח ביותר היה גם הרף הנמוך ביותר שנגזר באותה שנה – מאסר שבין שנתיים לשלוש שנים, אשר נגזר על 11 מורשעים. בכל השנים רף המאסר השכיח ביותר נופל מחמש שנים. בשנת 2001 המאסר המרבי אינו עולה על ארבע שנים, ובשנת 2002 המאסר המרבי אינו עולה על עשר שנים. בכל שאר השנים נגזרו עונשי מאסר העולים על 11 שנה, ומבחינה זו ניכר שבשנים האחרונות היתה החמרה ברף עונשי המאסר לעומת שנים קודמות.

3.2 קנסות

בשנים 2006-2001 גזר בית המשפט קנס על 104 עבריינים. הקנס הנמוך ביותר היה של 1,000 ש"ח, והקנס הגבוה ביותר היה של 65,000 ש"ח. הקנס הממוצע בשנים אלו היה 17,520 ש"ח.

תרשים 8: מספר הקנסות וגובהם לפי שנים, 2006-2001

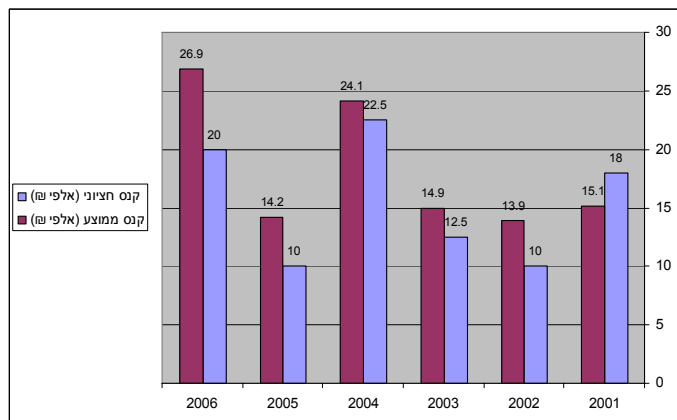
בתרשים 8-א מוצג מ-130

ספר המורשעים שנקנסו לפי סכום הקנס (עד 10,000 ש"ח; 10,000-25,000 ש"ח; יותר מ-25,000 ש"ח). עד שנת 2005 יש מגמה כללית של עלייה בסכום הקנסות. ב-2006 ירד מספר הקנסות במידה ניכרת לעומת השנה הקודמת.

התנודתיות בגובה הקנסות אינה מאפשרת לאפיין מגמה ברורה ועקבית. בכל השנים הוטלו קנסות של יותר מ-25,000 ש"ח חוץ מבשנת 2001. שנת 2005 היא השנה שבה הוטלו יותר קנסות מכל שנה אחרת (29 קנסות), אולם רוב רובם נמוכים מ-10,000 ש"ח.

בתרשים 8-ב אפשר לראות את התפלגות הקנסות לפי סכום הקנס בכל אחת מן השנים. ניכר שהשינוי משנת 2005 עד שנת 2006 גדול במיוחד. בשנת 2005 שיעור הקנסות הנמוכים (עד 10,000 ש"ח) הוא הגבוה ביותר (65.5%), ושיעור הקנסות הגבוהים (יותר מ-25,000 ש"ח) הוא הנמוך ביותר (10.3%). תמונה זו מתהפכת בשנת 2006: בשנה זו שיעור הקנסות הנמוכים הוא הנמוך ביותר (22.2%), ושיעור הקנסות הגבוהים הוא הגבוה ביותר (44.4%). כלומר, בד בבד עם הירידה במספר הקנסות משנת 2005 לשנת 2006, סכום הקנסות עלה.

תרשים 9: הקנס הממוצע והקנס החציוני לפי שנים, 2006-2001

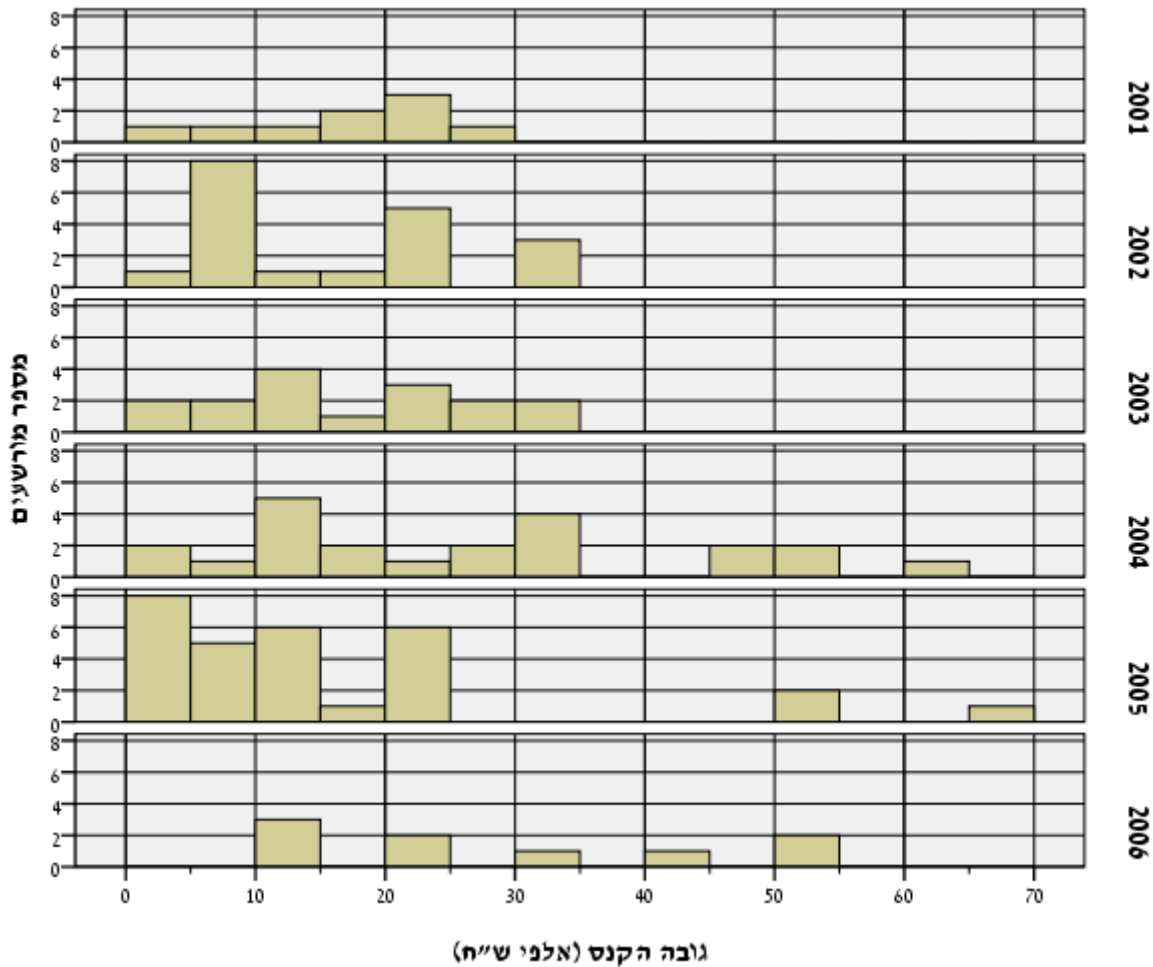
מדדים נוספים לבחינת שינויים בסכום הקנסות הוא הקנס הממוצע והקנס החציוני. מדדים אלו מופיעים בתרשים 9 לפי שנים. גם מתרשים זה עולה שיש תנודתיות בגובה הקנסות, ואי-אפשר להצביע על מגמה ברורה ועקבית. סכום הקנסות הממוצע הגבוה ביותר הוא בשנת 2006 – 26,900 ש"ח. הקנס החציוני הגבוה ביותר הוא בשנת 2004 – 22,500 ש"ח. אם כן, בשנת 2004 מחצית הקנסות היו בסכום של 22,500 ש"ח לפחות.

הכנסות

תמונה מלאה יותר של התפלגות הקנסות מוצגת בתרשים הבא.

תרשים 10: התפלגות הקנסות לפי גובהם ולפי שנים, 2006-2001

בתרשים 10 מוצג מספר העבריינים שנקנסו לפי סכום הקנס בכל אחת מהשנים 2006-2001. ציר ה-x מייצג את גובה הקנס באלפי ש"ח. ציר ה-y מייצג את מספר המורשעים שנקנסו בטווח שמסומן בציר ה-x.

הקנס הגבוה ביותר שהוטל הוא בטווח של 65,000-70,000 ש"ח, והוא הוטל בשנת 2005 על נאשם אחד בלבד. באותה השנה סכום הקנס השכיח, שהוטל על שמונה מורשעים, הוא בתחום הנמוך ביותר בתרשים – 0-5,000 ש"ח.

בשנים 2003-2001 הקנסות המרביים לא עלו על 35,000 ש"ח, ואילו בשנים 2006-2004 הקנסות המרביים עלו על 50,000 ש"ח. שנת 2006 מתייחדת בכך שהקנסות שניתנו בה לא נפלו מ-10,000 ש"ח. **בשלוש השנים האחרונות יש מגמה של הטלת קנסות גבוהים משהוטלו בשנים שלפני כן.**

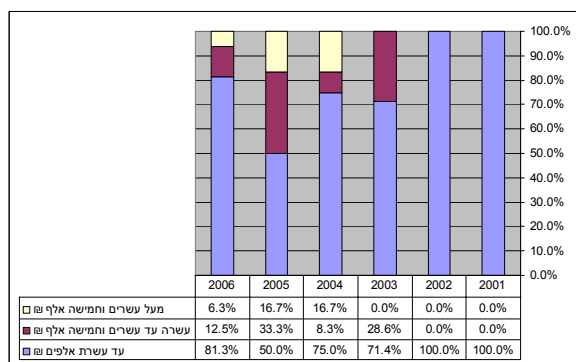

3.3. פיצויים

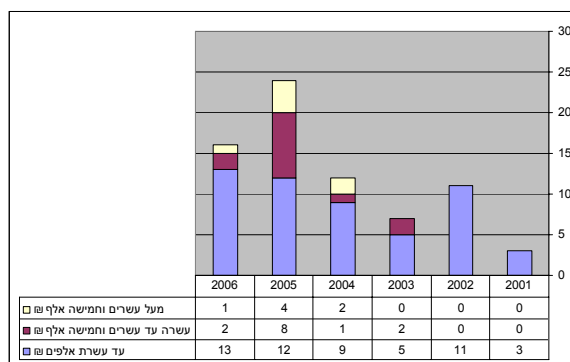
בשנים 2006-2001 גזר בית המשפט פיצויים על 73 עבריינים. סכום הפיצויים הנמוך ביותר היה 1,500 ש"ח, וסכום הפיצויים הגבוה ביותר היה 150,000 ש"ח. סכום הפיצויים הממוצע בשנים אלו היה 19,840 ש"ח.

תרשים 11: מספר עונשי הפיצויים וגובהם, לפי שנים, 2006-2001

ב-11 אחוזים

א-11: מספר מורשעים

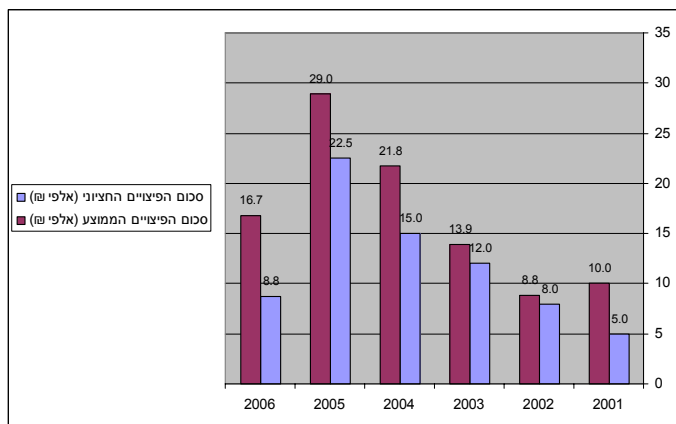

בתרשים 11-א מוצג מספר המורשעים שחויבו לפצות את קורבנותיהם לפי סכום הפיצויים (עד 10,000 ש"ח; 10,000-25,000 ש"ח; יותר מ-25,000 ש"ח) ולפי שנים. אפשר לראות שיש מגמה כללית של עלייה במספר המורשעים שחויבו בפיצויים עד שנת 2005, ואילו ב-2006 ירד מספר החייבים בפיצויים, אם כי ירידה זו מתונה ביחס לירידה במספר הנקנסים (ראו לעיל). למרות תנודתיות-מה בסכום הפיצויים, ניכרת מגמה כללית של עלייה: כל הפיצויים שהוטלו בשנים 2001 ו-2002 היו נמוכים מ-10,000 ש"ח, ב-2003 הוטלו פיצויים גם עד 25,000 ש"ח ומ-2004 הוטלו פיצויים גבוהים מ-25,000 ש"ח. שנת 2005 היא השנה שבה הוטלו יותר פיצויים מבכל שנה אחרת (24 פעמים), ושיעור הפיצויים הבינוניים (מעל 10,000 ש"ח) והגבוהים (מעל 25,000 ש"ח) בשנה זו גדול משיעורם בכל שאר השנים.

בתרשים 11-ב אפשר לראות את התפלגות הפיצויים באחוזים. בשנת 2005 שיעור הפיצויים הנמוכים (עד 10,000 ש"ח) הוא הנמוך ביותר (50%) ושיעור הפיצויים הבינוניים והגבוהים הוא הגבוה ביותר (33.3% ו-16.7% בהתאמה).

תרשים 12: סכום הפיצויים הממוצע וסכום הפיצויים

החציוני לפי שנים, 2006-2001

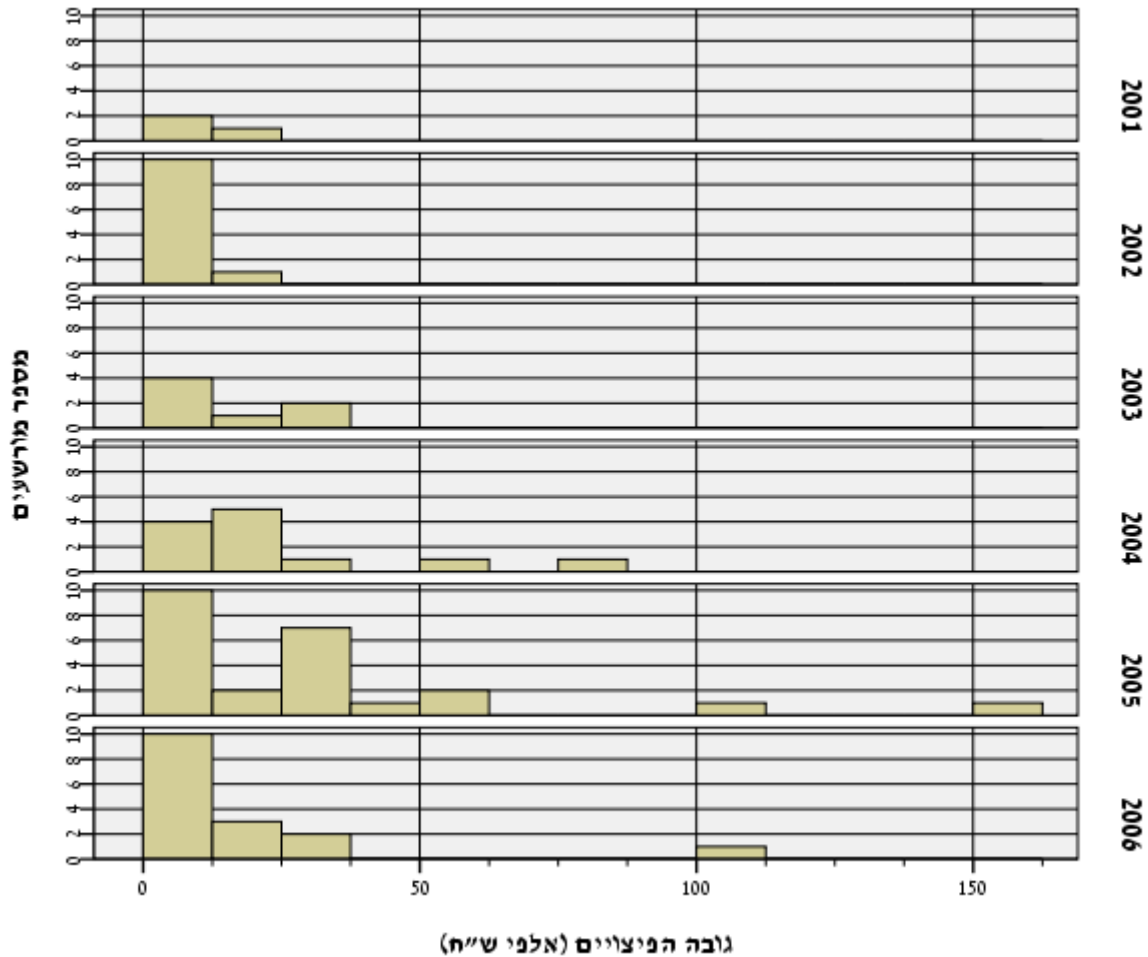
מדדים נוספים לבחינת שינויים בגובה הפיצויים הם סכום הפיצויים הממוצע וסכום הפיצויים החציוני. מדדים אלו, לפי שנים, מופיעים בתרשים 12. בתרשים אפשר לראות כי חוץ מירידה קלה ב-2002, עד שנת 2005 היתה מגמה עקבית של עלייה בסכום הפיצויים הממוצע, מ-10,000 ש"ח ב-2001 ל-29,000 ש"ח בשנת 2005. גם סכום הפיצויים החציוני עלה בתקופה זו בעקביות, מ-5,000 ש"ח בשנת 2001 ל-22,500 ש"ח ב-2005. אם כן, בשנת 2001 מחצית הפיצויים היו בסכום של 5,000

לפחות, ואילו ב-2005 מחצית הפיצויים היו בסכום של 22,500 ש"ח לפחות.

בשנת 2006 חלה ירידה לעומת שנת 2005 הן בסכום הפיצויים החציוני, הן בסכום הפיצויים הממוצע. יצוין כי בשנה זו יש פער גדול למדי בין הממוצע לחציון. פער זה מרמז על הימצאותם של ערכי קיצון שמושכים את הממוצע כלפי מעלה, אף שרוב הפיצויים נמוכים במידה ניכרת. ואכן, זו התמונה המצטיירת בתרשים 13 להלן, שבו התפלגות הפיצויים בשנים 2006-2001.

תרשים 13: התפלגות הפיצויים לפי גובהם, לפי שנים, 2006-2001

בתרשים 13 מוצג בפירוט מספר העבריינים שחויבו בפיצויים, לפי גובה הפיצויים, בכל אחת מהשנים 2006-2001. ציר ה-x מייצג את סכום הפיצויים באלפי ש"ח. ציר ה-y מייצג את מספר המורשעים שחויבו בפיצויים בטווח שמסומן בציר ה-x.

הפיצויים הגבוהים ביותר שהוטלו על נאשם הם 150,000-160,000 ש"ח. פיצויים בסכום זה הוטלו בשנת 2005 על נאשם אחד בלבד. באותה שנה טווח הפיצויים הנמוך ביותר בתרשים (עד 10,000 ש"ח) היה השכיח ביותר – תשעה מורשעים.

עד שנת 2004 לא ניתנו פיצויים גבוהים מ-30,000 ש"ח, ומשנת 2005 היו שלושה מקרים של פיצויים של 100,000 ש"ח או יותר. בשלוש השנים האחרונות ניכרת נטייה של בתי-המשפט להטיל פיצויים גבוהים משהוטלו בשנים שלפני כן.

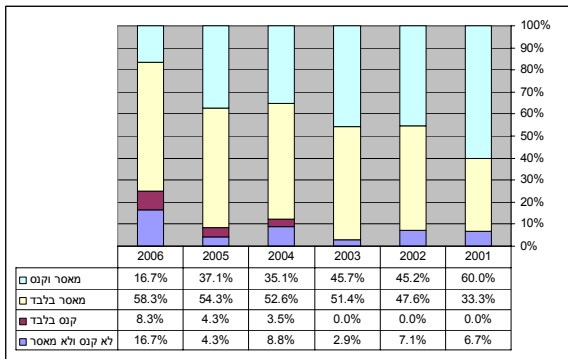
3.4. צירופים של מרכיבי ענישה

3.4.1. מאסרים וקנסות

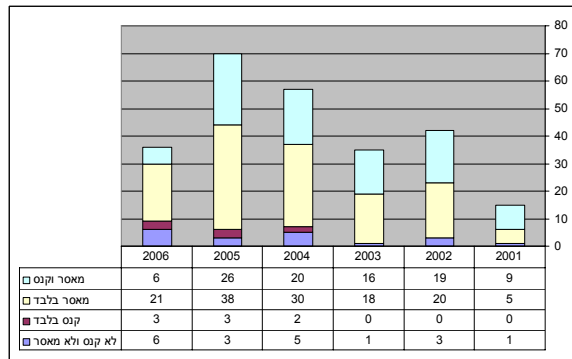
ככלל, שני מרכיבי הענישה העיקריים הם מאסר וקנס. יצוין כי אין מניעה להשתמש בשניהם זה לצד זה. בתרשים 14 מוצגת התפלגות העונשים לפי הקטגוריות האלה: מאסר בפועל וקנס; מאסר בפועל בלבד; קנס בלבד; לא מאסר ולא קנס.

תרשים 14: מורשעים לפי מרכיבי העונש ולפי שנים, 2006-2001

14-ב: אחוזים

14-א: מספר המורשעים

בתרשים 14-א מוצג מספר המורשעים בכל שנה לפי צירוף העונשים שנגזרו עליהם. העונש השכיח ביותר הוא מאסר בלבד (ללא קנס) בכל השנים חוץ משנת 2001. כמו כן, עם הזמן הולך ופוחת השימוש המשולב במאסר ובקנס. נוסף על כך, עד 2004 לא הטיל בית-המשפט קנסות על מורשעים אם לא גזר עליהם גם מאסר, ואילו בשנים 2006-2004 הטיל בית-המשפט קנסות גם ללא מאסר בשניים-שלושה מקרים בשנה.

בתרשים 14-ב מוצגים נתונים אלו באחוזים. בולטת הירידה ההדרגתית בשיעור המורשעים שהוטל עליהם מאסר וקנס, מ-60% ב-2001 ל-16.7% ב-2006. בד בבד עלה מספר המורשעים שנאסרו בלי שהוטל עליהם קנס, מ-33% ב-2001 ל-58.3% ב-2006. כלומר, **ב-2001 נטה בית-המשפט לגזור קנסות נוסף על עונשי מאסר, ועד 2006 התהפכה המגמה, ובית-המשפט נוטה שלא לקנוס עבריינים שנשלחים למאסר**. ככלל, בין השנים 2001 ו-2006 הצטמצם השימוש בקנסות; גם אם מתחשבים באותם המקרים מאז 2004 שבהם הטיל בית-המשפט קנס בלבד (ללא מאסר), הרי שיעור הנקנסים ירד מ-60% ב-2001 ל-25% בשנת 2006. **עם זאת, בד בבד עם צמצום השימוש בקנסות התרחב השימוש בפיצויים**, כפי שיתואר בפירוט להלן (סעיף 3.4.2).

בשנים הנסקרות היו 19 מקרים של מורשעים שלא נאסרו ולא נקנסו, רובם בשנים 2006-2003; שיעורם בכלל המורשעים היה גבוה במיוחד בשנת 2006 – 16.7%. מ-19 המורשעים הללו, על 17 נגזר מאסר על תנאי ועל השניים האחרים נגזרו סנקציות אחרות (עבודות שירות של שישה חודשים על אחד המורשעים ופיצויים של 10,000 ש"ח על האחר). לא מן הנמנע שבכל המקרים הללו מדובר במורשעים שזוכו מעבירת הסחר, והרשתים היא על עבירות נלוות קלות יותר.

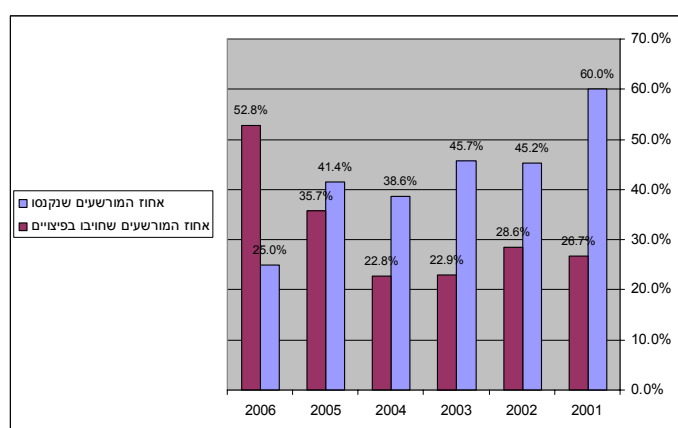
3.4.2. עונשים כספיים: קנסות ופיצויים

סעיף 77 בחוק העונשין מסמיך את בית-המשפט לפסוק פיצויים בהליך פלילי ובמסגרתו. מתן פיצויים לקורבנות היא אחת מארבע דרכים שבהן המדינה יכולה "לפגוע בכיסו" של אדם שהורשע בעבירת סחר בבני-אדם. הדרכים האחרות הן קנס, חילוט וחיוב בתשלומי מס הכנסה. הפיצויים מיועדים לקורבן בגין נזק, כאב וסבל שגרם לו הנאשם.

לפי הנחיית פרקליט המדינה, כאשר נאשם מורשע בסחר בנשים יש לבקש מבית-המשפט לחייבו בתשלום פיצויים לנפגעת העבירה, לפי הנסיבות.¹³ על אף הנחיה זו, רוב התקופה השימוש במנגנון הפיצויים לא

היה נפוץ. מ-255 מורשעים בשנים 2006-2001 חויבו בפיצויים רק 73 עבריינים (28.6%). לשם השוואה, בתקופה זו הוטלו קנסות על 104 עבריינים (40.8%). פילוח לפי שנים של שיעור המורשעים שחויבו בפיצויים לעומת שיעור הנקנסים בכלל המורשעים באותה שנה מופיע בתרשים 15.

תרשים 15: שיעור המורשעים שנקנסו ושיעור המורשעים שחויבו בפיצויים לפי שנים, 2006-2001

התרשים מלמד כי שיעור הנקנסים בקרב המורשעים בשנת 2001 היה יותר מכפול משיעור המורשעים שחויבו בפיצויים, ועד שנת 2005 השימוש בקנסות היה נרחב מהשימוש בפיצויים. בשנת 2006 התהפכה

המגמה: יותר ממחצית המורשעים בעבירות סחר חויבו בפיצויים, ולראשונה היה שיעור המורשעים שחויבו בפיצויים גדול משיעור הנקנסים (יותר מפי-שניים).

לנוכח המטרות הנבדלות של קנס ושל פיצויים יש טעם לברר אם שימוש באמצעי אחד נוטה להשפיע על השימוש בשני. בטבלה שבעמוד הבא מובאים נתונים לשנים 2006-2001 על סכום הפיצויים הממוצע, על הקנסות ועל תקופות המאסר שנגזרו על מורשעים בארבע קטגוריות, לפי צירוף מרכיבי העונש: מורשעים שנאסרו ונקנסו; מורשעים שנאסרו אך לא נקנסו; מורשעים שנקנסו אך לא נאסרו; מורשעים שלא נקנסו ולא נאסרו. ככלל, בכל אחד מן הצירופים האלה אפשר לשלב פיצויים.

¹³ פרקליט המדינה, הנחיה מס' 2.2 – מדיניות האכיפה בעבירות הנלוות לעיסוק בזנות, סעיף 8 ד' (ראו הערה 4 לעיל).

פיצויים, קנסות ומאסרים לפי מרכיבי העונש, 2006-2001

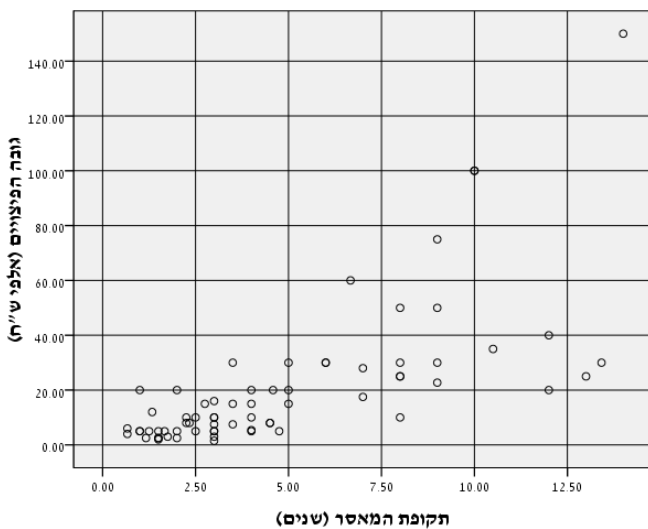
מרכיבי העונש	מספר מורשעים	מהם חויבו בפיצויים	פיצויים ממוצעים (ש"ח)	קנס ממוצע (ש"ח)	מאסר ממוצע (שנים)
מאסר וקנס	96	22 (22.9%)	24	17,800	3.4
מאסר בלבד	132	46 (34.8%)	19.3	---	4.11
קנס בלבד	8	0 (0%)	---	14,900	---
לא מאסר ולא קנס	19	5 (26.3%)	6	---	---
סה"כ	255	73 (28.6%)	19,840	17,520	3.81
		ממוצע כל הפיצויים:	ממוצע כל הפיצויים:	ממוצע כל הקנסות:	ממוצע כל המאסרים:

אפשר לראות כי למרות המטרות הנבדלות של קנס ושל פיצויים, בית-המשפט נוטה שלא להטיל את שני העונשים הללו יחדיו: בית-המשפט נמנע לחלוטין מלהטיל פיצויים על מורשעים שנקנסו אך לא נשלחו למאסר. אף כאשר מורשעים נשלחו למאסר בית-המשפט נוטה למעט בהטלת פיצויים על מורשעים שנקנסו (22.9%) לעומת מורשעים שלא נקנסו (40.9%).

עם זאת, מעניין שבאותם המקרים (המועטים יחסית) שבית-המשפט הטיל פיצויים לצד קנס, הפיצויים היו בדרך כלל גבוהים מאלה שהוטלו על מורשעים שלא נקנסו (24,000 ש"ח בממוצע לעומת 18,000 ש"ח בממוצע). עוד יצוין כי למעט הפיצויים הנמוכים למדי (6,000 ש"ח בממוצע) שהוטלו על המורשעים שלא הוטל עליהם מאסר או קנס, בכל שאר המקרים סכום הפיצויים הממוצע גבוה מהקנס הממוצע. גם כאשר בוחנים את כלל הקנסות ואת כלל עונשי הפיצויים, מסתבר שסכום הפיצויים הממוצע גבוה מההקנס הממוצע (19,840 ש"ח לעומת 17,520 ש"ח).

תרשים 16: גובה הפיצויים לפי משך המאסר,

2006-2001

מתוך 73 מורשעים שחויבו בתשלום פיצויים, ב-68 מקרים (93%) הפיצויים נגזרו לצד תקופת מאסר (עם קנס או בלעדיו). בתוך כך עולה שאלה: האם יש התאמה בין חומרת העבירה כפי שזו משתקפת במשך המאסר לבין גובה הפיצויים שנפסקו? על-פי תרשים 16 התשובה חיובית. בתרשים ממוקמים כל 68 המקרים שבהם נגזרו פיצויים לצד מאסר לפי משך תקופת המאסר (ציר ה-x) וגובה הפיצויים (ציר ה-y). אפשר לראות שיש קשר בין משך המאסר לגובה הפיצויים. כאשר מוטל מאסר של חמש שנים לרוב היותר רוב רובם של הפיצויים נמוכים מ-20,000 ש"ח, ועל-פי רוב אינם עולים על 30,000 ש"ח. לעומת זאת, בתקופות מאסר של יותר מחמש שנים רוב רובם של הפיצויים גבוהים מ-20,000 ש"ח, ובשבעה מקרים הם אף מגיעים ל-40,000 ש"ח או יותר.

הכנסת

3.4.3. פיצויים והסדרי טיעון

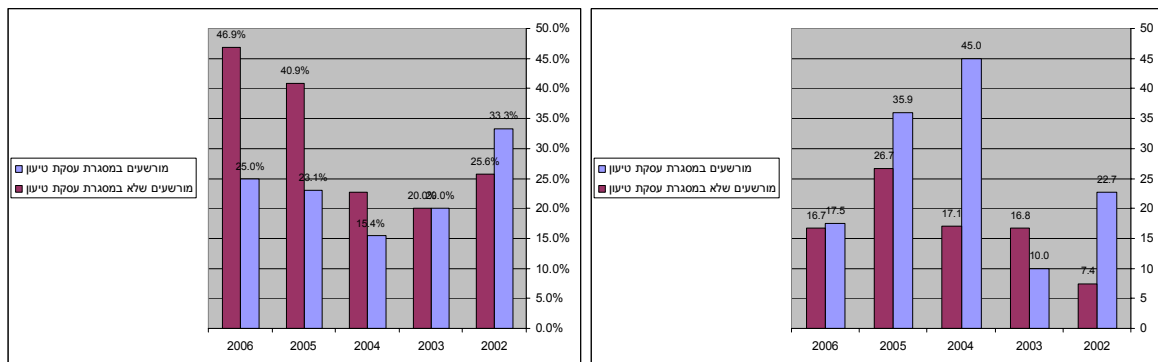
בעבר התריעה ועדת החקירה הפרלמנטרית למאבק בסחר בנשים על השימוש בהסדרי טיעון בתיקי סחר בנשים עקב העונשים הקלים שהיו מוטלים על העבריינים המורשעים במסגרת הסדרי הטיעון האלה. נתונים שהוגשו לוועדה בשנים 2003 ו-2004 העידו על ירידה בהיקף הסדרי הטיעון ועל החמרת העונשים בהסדרים אלו.¹⁴ כפי שראינו בתרשים 4 לעיל (עמ' 9), יש תנודתיות בשימוש בעסקאות טיעון; לא היו עסקאות טיעון כלל בשנת 2001, ובשאר השנים הם שימשו להרשעתם של בין 7% מן המורשעים בשנה (ב-2002) לבין 43% מן המורשעים בשנה (ב-2003).

יש כמובן קושי בהשוואת תיקים שהסתיימו בהסדר טיעון לתיקים שהסתיימו בלי הסדר טיעון, שכן סביר להניח שתיקים שהסתיימו בהסדר טיעון היו חלשים יותר מבחינה ראייתית (ואולי גם שונים מבחינת חומרת הפשעים), ועל כן לא מפתיע שיש הבדלים מסוימים ברמת הענישה. עם זה, בחינת הנתונים מעלה כי בשנים 2004-2006 יש הבדל לא מובן בכל הנוגע למתן פיצויים בין תיקים שנסגרו במסגרת עסקאות טיעון ובין תיקים שמגיעים להכרעה בין כותלי בית-המשפט: **הסבירות שיוטל על נאשם תשלום פיצויים במסגרת הסדר טיעון נמוכה במידה ניכרת מהסבירות שיוטל על נאשם שמורשע בלא הסדר טיעון.**

תרשים 17: תשלום פיצויים של מורשעים בעסקת טיעון ושלא בעסקת טיעון לפי שנים, 2002-2006

17-ב: סכום הפיצויים הממוצע (אלפי ש"ח)

17-א: שיעור החייבים בפיצויים

בתרשים 17-א מוצג שיעור החייבים בפיצויים בקרב עבריינים שהורשעו בעסקת טיעון לעומת שיעור העבריינים שלא הורשעו במסגרת עסקת טיעון בשנים 2002-2006 (2001 לא מוצגת משום שלא היו בשנה זו עסקאות טיעון).

מאז 2004 **הסבירות שיוטל על נאשם תשלום פיצויים במסגרת הסדר טיעון נמוכה מהסבירות שתשלום פיצויים יוטל על נאשם שמורשע בלא הסדר טיעון.** בשנים 2005 ו-2006, ההסתברות שבית-המשפט יטיל פיצויים על עבריין שלא הורשע בעסקת טיעון היתה כמעט כפולה (פי 1.8 ו-1.9, בהתאמה) מן ההסתברות שיוטלו פיצויים על עבריין שהורשע בעסקת טיעון. ממצאים אלו מפתיעים במיוחד לנוכח הנחיית הפרקליטות שיש לבקש מבית-המשפט לחייב כל נאשם שהורשע בסחר בנשים בתשלום פיצויים לנפגעת העבירה, לפי הנסיבות. נדמה כי דווקא במקרים שבהם יש לפרקליטות שליטה רבה יותר בענישה, השימוש במנגנון הפיצויים נפוץ פחות.

¹⁴ הכנסת, דוח מסכם של ועדת החקירה הפרלמנטרית למאבק בסחר בנשים בראשות חברת הכנסת זהבה גלאון: 2000-2004, מרס 2005, עמ' 50.

עם זאת, במקרים המועטים שבהם נכלל תשלום פיצויים בעסקת הטיעון, סכום הפיצויים נוטה להיות גבוה למדי, כפי שאפשר ללמוד מהשוואת הממוצעים בתרשים 17-ב. סכום הפיצויים גבוה יותר בעסקאות טיעון בכל השנים חוץ משנת 2003. הפער הגדול ביותר היה בשנת 2004 (פער של כמעט 30,000 ש"ח), אך הוא קטן בשנים שלאחר מכן, וב-2006 היה הפער קטן מאוד (נמוך מ-1,000 ש"ח).

